

IZVJEŠTAJ O STANJU LJUDSKIH PRAVA U HRVATSKOJ ZA 2017. GODINU

SAŽETAK

Republika Hrvatska je ustavna parlamentarna demokracija. Zakonodavna vlast povjerena je jednodomnom parlamentu (Sabor). Predsjednica je državni poglavar i imenuje premijera, koji predvodi vladu. Domaći i međunarodni promatrači izjavili su da su zadnji parlamentarni izbori održani 2016. bili slobodni i regularni.

Građanska tijela uprave imala su učinkovit nadzor nad snagama sigurnosti.

Među najvažnijim problemima u pogledu ljudskih prava bilo je ograničavanje slobodnog izražavanja i tiska, uključujući i nasilje prema novinarima, kao i korupcija.

Vlada je poduzela značajne korake za progon i kažnjavanje pojedinaca koji su počinili kršenja ljudskih prava.

Odjeljak 1. Poštivanje integriteta osobe, uključujući slobodu od:

a. proizvoljnog i nezakonitog lišavanja života i ostalih nezakonitih i politički motiviranih ubojstava

Nije naveden nijedan slučaj u kojem bi država ili njezini predstavnici počinili proizvoljna ili nezakonita ubojstva.

b. nestanka

Tijekom godine nije bilo objavljenih nestanaka od strane ili u ime državnih tijela; međutim, značajan broj slučajeva nestalih osoba iz razdoblja sukoba od 1991. do 1995. godine ostao je neriješen. Vlada je objavila da su se 1.532 osobe još uvijek vodile kao nestale na dan 30. lipnja i da vlada traži posmrtno ostatke 420 osoba za koje se zna da su poginule, što je ukupno 1.952 neriješenih slučajeva nestalih osoba. Ministarstvo branitelja objavilo je da su u razdoblju od 1. siječnja do 15. listopada ekshumirani posmrtni ostaci 54 osobe i da je u istom razdoblju provedena konačna identifikacija 22 osobe. Vlada je nastavila smatrati prioritetom rješavanje neriješenih slučajeva nestalih osoba, ali se napredak u tom području usporio od 2016. godine. Tehnički problemi i neodgovarajuća suradnja susjednih država ometali su rješavanje tih slučajeva.

c. mučenja i drugih oblika okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja

Ustavom i zakonom zabranjeni su takvi postupci i nije bilo izvještaja da ih je država primjenjivala.

Uvjeti u zatvorima i pritvorima

Postupanje sa zatvorenicima smatralo se uglavnom humanim, iako je i dalje ostao problem pretrpanosti pojedinih zatvora.

Fizički uvjeti: Ured pučke pravobraniteljice za ljudska prava izvijestio je o smanjenju pretrpanosti zatvora, iako je ona i dalje postojala u strogo štićenim zatvorima. Na dan 21. prosinca 2016. zatvori su bili popunjeni do 80 posto kapaciteta. Više zatvora ostalo je pretrpano, uključujući zatvor u Karlovcu (kapacitet od 132 posto), Dubrovniku (118 posto) i Osijeku (128 posto). Većina pritužbi zatvorenika odnosila se na kvalitetu i dostupnost zdravstvene zaštite i neodgovarajuće objekte, osobito nedostatak životnog prostora.

Administracija: Ured pučke pravobraniteljice posjetio je zatvorske objekte i izdao preporuke za Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo zdravstva za istragu navodnog zlostavljanja nekih zatvorenika, poboljšanje uvjeta u zatvorima i poboljšanje zdravstvene skrbi.

Neovisnoprćenje: Vlada je dopustila praćenje od strane promatrača iz neovisnih nevladinih udruga. Od 14. do 22. ožujka Odbor Vijeća Europe za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) posjetio je Hrvatsku radi razmatranja mjera koje nadležna tijela poduzimaju za provedbu CPT-ovih preporuka danih tijekom posjete 2012. godine. Posjet Odbora bio je usmjeren posebno na postupanje i uvjete u kojima se nalaze zatvorenici, kao i pravne zaštitne mjere za bolesnike u psihijatrijskim ustanovama. Na kraju godine CPT-ov izvještaj o posjetu još nije objavljen.

d. bespravnog uhićenja ili zatočenja

Ustav i zakon brane bespravna uhićenje i zatočenje i daju pravo svakoj osobi na propitivanje na sudu zakonitosti njezina uhićenja ili pritvaranja, a vlada se pridržavala tih zakonskih odredi .

Uloga policije i sigurnosnog sustava

Policija, pod kontrolom Ministarstva unutarnjih poslova, ima primarnu odgovornost za državnu sigurnost. U vrijeme nemira, premijer i predsjednica mogu pozvati vojsku radi uspostave sigurnosti. Obavještajne službe su pod nadležnošću premijera i predsjednice. Građanska tijela održavala su učinkovitu kontrolu nad policijom, oružanim snagama i obavještajnim službama. Vlada je imala učinkovite mehanizme za istraživanje i kažnjavanje zloporabe. Nije bilo navoda o izbjegavanju kažnjavanja tijekom godine u vezi sa snagama sigurnosti.

Iako je vlada imenovala članove saborskog odbora za građanski nadzor nad sigurnosnim i obavještajnim agencijama, nakon isteka mandata prethodnog odbora u listopadu 2015., do kraja godine Sabor ih još nije potvrdio.

Postupci uhićenja i postupanje s pritvorenicima

Osim osoba uhićenih tijekom počinjenja kaznenog djela, uhićenja su provođena po nalogu suca ili državnog odvjetništva na temelju dokaza. Državno odvjetništvo može zadržati osumnjičenike najduže 48 sati na temelju odluke o pritvoru. Na zahtjev državnog odvjetništva, sudac istrage može produžiti istražni pritvor na dodatnih 36 sati. Nadležna tijela promptno su obavještavala pritvorenike o optužbama protiv njih. Postojao je funkcionalan sustav jamčevine i sudovi su mogli osloboditi pritvorenike po vlastitoj diskreciji. Nadležna tijela su dopuštala pritvorenicima promptni pristup odvjetniku po njihovu izboru ili, ako su slabog imovinskog stanja, odvjetniku kojeg dodjeljuje država.

Mogućnost pritvorenika za propitivanje zakonitosti pritvora pred sudom:

Pritvorenici mogu pred sudom propitivati svoje pritvaranje i imaju pravo na oslobađanje i naknadu ako se utvrdi da je njihovo pritvaranje nezakonito.

e. uskraćivanja pravičnog javnog suđenja

Ustavom i zakonom se jamči neovisno sudstvo i vlada je uglavnom poštivala neovisnost i nepristranost pravosuđa. Postojali su izolirani slučajevi zastrašivanja državnih odvjetnika, sudaca i odvjetnika obrane. Na dan 30. lipnja, pravosuđe je i dalje opterećeno velikim kašnjenjem u rješavanju predmeta, s 474.345 neriješenih predmeta, što je pad u odnosu na 520.000 u 2016. godini.

Županijski sudovi u Osijeku, Rijeci, Splitu i Zagrebu imali su isključivu nadležnost u predmetima ratnih zločina.

Sudski postupci

Ustav i zakon osiguravaju pravo na pravično i javno suđenje i pravosuđe je uglavnom provodilo to pravo. Osumnjičeni uživaju pretpostavku nedužnosti. Osumnjičeni moraju biti odmah i detaljno obaviješteni o optužbama protiv njih. Oni imaju pravo na pravovremeno suđenje i pravo prisutnosti na suđenju. Imaju pravo komunicirati s odvjetnikom po svom izboru ili im se dodjeljuje odvjetnik na državni trošak. Okrivljenici uživaju pravo na odgovarajuće vrijeme i sredstva za pripremu obrane. Svaki okrivljenik koji ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu ima besplatan pristup tumaču, od trenutka podizanja optužnice do završetka svih žalbenih postupaka. Okrivljenici imaju pravo ispitati svjedoke protiv sebe, kao i dovesti svjedoke i predložiti dokaze u svoju korist. Okrivljenici se ne mogu prisiliti na svjedočenje odnosno priznanje krivnje. Okrivljenici i državni odvjetnici mogu podnijeti žalbu prije nego što presuda postane pravomoćna, a okrivljenici mogu podnijeti žalbu putem domaćih sudova sve do Europskog suda za ljudska prava.

Politički zatvorenici i pritvorenici

Nije bilo navoda o političkim zatvorenicima ni pritvorenicima.

Građanski sudski postupci i pravni lijekovi

Pojedinci mogu potraživati naknadu štete odnosno prestanak navodnog kršenja ljudskih prava. Mogu se žaliti Europskom sudu za ljudska prava (ECHR) nakon iscrpljenja svih domaćih pravnih lijekova ili ako postupak na domaćim sudovima predugo traje. Kašnjenje u rješavanju predmeta na domaćim sudovima uzrokovalo je zabrinutost u pogledu učinkovitosti, djelotvornosti pravosuđa, pravne sigurnosti i vladavine prava. Dostupni su bili i administrativni pravni lijekovi.

Povrat imovine

Država je potpisnica Terezinske deklaracije. Država nije imala dostatne zakone ni mehanizme za rješavanje predmeta povrata imovine, a nevladine udruge i interesne skupine su navele da država nije napredovala u rješavanju zahtjeva za povrat iz razdoblja holokausta, uključujući i one za strane državljane.

Prema Zakonu o naknadi imovine oduzete tijekom bivšeg jugoslavenskog komunističkog režima donesenom 1996. godine, povrat imovine oduzete tijekom komunizma bio je ograničen na osobe koje su bile hrvatski državljani 1996. godine, kad je Sabor donio zakon o povratu imovine i zahtjevi su se mogli podnijeti samo u određenom vremenskom razdoblju, koje je završilo u siječnju 2003. Zbog toga se zakon nije primjenjivao na osobe

čija je imovina ekspropriirana, ali koje su napustile zemlju i dobile državljanstvo drugdje. Izmjenom navedenog zakona iz 2002. godine dopušteno je stranim državljanima podnositi zahtjeve ako je država u kojoj imaju državljanstvo zaključila bilateralni sporazum s Hrvatskom. 2008. godine jedan sud je donio rješenje po kojem bilateralni ugovor nije uvjet za potraživanje povrata imovine; međutim, pokušaj izmjene zakonodavstva iz 2011. nije bio uspješan.

U rujnu je Ministarstvo kulture izvijestilo da je Uprava za zaštitu kulturne baštine, u koordinaciji sa Židovskom zajednicom Zagreba, započela studiju dostupnih arhiva za utvrđivanje lokacija židovskih groblja i mjesta ukopa koja nisu popisana u Službenom registru kulturnih dobara, iako studija nije završena do kraja godine. Vlada je također objavila i imenovanje predstavnika za suradnju s organizacijama posvećenima pitanjima imovine iz razdoblja holokausta, posebno za mapiranje i očuvanje židovskih groblja i istraživanje židovskih kulturnih dobara u muzejima, u skladu s Terezinskom deklaracijom.

Povrat društvene imovine ostao je i dalje problem za Srpsku pravoslavnu crkvu i Koordinaciju židovskih zajednica u Hrvatskoj, krovnu organizaciju koja zastupa židovske zajednice iz cijele zemlje, posebno Židovsku općinu Zagreba, krovnu organizaciju. Od 2014. godine nije bilo povrata židovske društvene imovine, iako je nekoliko zahtjeva u postupku. Židovske organizacije izvijestile su o značajnim problemima s procesom povrata privatne imovine oduzete tijekom i nakon 2. svjetskog rata.

f. proizvoljnog ometanja privatnosti, obitelji, doma i korespondencije

Ustavom i zakonom zabranjeni su takvi postupci i nije bilo izvještaja da se vlada nije pridržavala tih zabrana.

Odjeljak 2. Poštivanje građanskih sloboda, uključujući sljedeće:

a. Sloboda izražavanja, uključujući i tisak

Ustavom i zakonom zajamčena je sloboda izražavanja, uključujući i tisak, a vlada je uglavnom poštivala to pravo. Neovisni tisak, učinkovito pravosuđe i funkcionalan demokratski politički sustav zajedno su poticali slobodu izražavanja, uključujući i tisak.

Sloboda izražavanja: Kaznenim zakonom sankcioniraju se pojedinci koji nastupaju „s ciljem širenja rasne, vjerske, spolne, nacionalne, etničke mržnje ili mržnje na temelju boje kože ili spolne orijentacije ili drugih karakteristika“. Zakonom je utvrđena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina za govor mržnje. Govor mržnje preko interneta kažnjava se kaznom zatvora u trajanju od šest mjeseci do tri godine.

U prosincu su dva člana Sabora navela da su primili prijetnje smrću nakon što su kritizirali minutu šutnje u Saboru u počast osuđenim ratnim zločincima u predmetu *Prlić i ostali* na Međunarodnom kaznenom sudu za bivšu Jugoslaviju (ICTY).

Sloboda tiska i medija: Neovisni mediji bili su aktivni i izražavali široki raspon gledišta bez ograničenja. Ograničenja materijala koji se smatra govorom mržnje odnosila su se na tiskane i elektroničke medije. Dok su mnoge privatne novine i časopisi objavljivani bez utjecaja države, promatrači navode nedostatak transparentnosti u vlasništvu nad medijima kao izazov za medije i odgovornost vlade. U više slučajeva informacije o stvarnim vlasnicima lokalnih medijskih kuća nisu bile javno dostupne. Dana 14. srpnja saborski Odbor za informiranje, informatizaciju i medije opozvao je četiri od pet članova Nadzornog odbora Hrvatske radio televizije (HRT), nakon što je odbor izvijestio o navodnim brojnim nepravilnostima i mogućim nezakonitostima u upravljanju HRT-om. HRT-ova podružnica Hrvatskog novinarskog društva (HND) upozorila je da bi opoziv tih članova odbora mogao ugroziti neovisnost jednog od najvažnijih tijela HRT-a i zaprijetiti transformaciji HRT-a u odgovoran i vjerodostojan javni servis.

Nasilje i zlostavljanje: U siječnju je državno odvjetništvo u Zlataru podiglo optužnicu protiv Ivana Golubana za zločin iz mržnje i prijetnje protiv Saše Lekovića, predsjednika HND-a. Policija je u studenom 2016. uhitila Golubana zbog prijetnji Lekoviću.

U veljači je Europska federacija novinara (EFJ) podržala HND u javnom objavljivanju napada na slobodu govora i prava etničkih manjina od strane nevladine udruge U ime obitelji. Dana 13. veljače udruga U ime obitelji je na konferenciji za medije zatražila zabranu državnog financiranja tjednika Srpskog nacionalnog vijeća *Novosti* i kazneni progon novinara, urednika i nakladnika *Novosti* zbog „vrijeđanja Republike Hrvatske i širenja mržnje i netolerancije prema većinskom hrvatskom narodu“. HND i EFJ su pozvali političke vođe na osudu tog napada.

Dana 13. rujna, HND je osudio javno spaljivanje primjeraka *Novosti* od strane krajnje desne Autohtone - Hrvatske stranke prava (A-HSP) 12. rujna ispred sjedišta Srpskog nacionalnog vijeća, kojim su od države tražili prestanak sufinanciranja *Novosti*. HND je zatražio od premijera Andreja Plenkovića jasnu osudu prijetnji novinarima *Novosti* i drugim novinarima. Dana 14. rujna premijer Andrej Plenković osudio je incident na sjednici vlade.

Dana 12. svibnja, HND je osudio napad na Mladena Mirkovića, novinara požeškog internetskog portala 034portal.hr od strane gradonačelnika Požege, člana Hrvatske demokratske zajednice (HDZ), Vedrana Neferovića. HND je pozvao policiju da istraži navode da je Neferović fizički napao Mirkovića i prijetio ubojstvom njega i drugih novinara tog portala. Premijer Plenković je osudio napad i zabranio Neferoviću sudjelovanje na lokalnim izborima u svojstvu člana HDZ-a.

Dana 16. listopada, Međunarodna federacija novinara i EFJ pridružili su se HND-u, svojoj povezanoj organizaciji, u osudi fizičkog napada na novinara portala Index.hr, Drage Miljuša, od strane članova splitske policije. Miljuš je izvještavao s poprišta zločina kad ga je policija pretukla i bacila mu mobitel u more. Nakon incidenta, splitska je policija pokrenula istragu.

Dana 10. prosinca, Nataša Božić Šarić, novinarka N1 TV, objavila je da je primila prijetnje smrću nakon emitirane televizijske rasprave o suđenju Prliću na Međunarodnom sudu za bivšu Jugoslaviju, tijekom koje je upitala gosta treba li hrvatskim generalima osuđenima za ratne zločine oduzeti vojna odličja. Šarić je prijavila incident policiji, ali do kraja godine nije bilo uhićenja niti je podignuta kaznena prijava.

Cenzura ili ograničenja sadržaja: Više novinara nastavilo je izvještavati da izdavači, vlasnici medija i novinari često provode autocenzuru radi izbjegavanja negativnog izvještavanja o oglašivačima ili o osobama koje su s njima politički povezane. Bilo je navoda o autocenzuri od strane novinara koji su se bojali gubitka posla zbog izvještavanja o određenim temama.

U veljači je HND naveo da je Ured predsjednice odbio odgovoriti na pitanja postavljena na temelju zakona o slobodi informiranja od strane novinara portala Index.hr, s tvrdnjom da je postavljen prevelik broj pitanja. U istom izvještaju HND je naveo da vlada ne održava redovne konferencije za medije i da je samo polovica ministara imenovalo svog glasnogovornika.

Sloboda interneta

Vlada nije ograničavala ni sprječavala pristup internetu niti cenzurirala *online* sadržaj i nije bilo vjerodostojnih navoda da je vlada pratila privatnu *online* komunikaciju bez odgovarajućeg zakonskog ovlaštenja. Prema Eurostatu, u 2016. godini 74 posto populacije koristilo se internetom.

Akademске slobode i kulturna događanja

Nije bilo državnih ograničenja akademskih sloboda ni kulturnih događanja.

b. Sloboda mirnog okupljanja i udruživanja

Ustavom i zakonom omogućena je sloboda mirnog okupljanja i udruživanja, a vlada je uglavnom poštivala ta prava.

c. Sloboda vjeroispovijesti

Vidjeti izvještaj američkog Ministarstva vanjskih poslova (*Department of State*) o međunarodnoj slobodi vjeroispovijesti (*International Religious Freedom Report*) na internetskoj stranici www.state.gov/religiousfreedomreport/.

d. Sloboda kretanja

Ustavom i zakonom jamči se sloboda kretanja unutar države, putovanja u inozemstvo, emigracije i repatrijacije, a vlada je uglavnom poštivala ta prava.

Vlada je surađivala s Uredom UN-ova visokog predstavnika za izbjeglice (UNHCR) i drugim humanitarnim organizacijama u pružanju zaštite i pomoći raseljenim osobama, izbjeglicama, povratnicima, tražiteljima azila, osobama bez državljanstva i drugim osobama sličnog statusa.

Zlostavljanje migranata, izbjeglica i osoba bez državljanstva: Nevladine udruge navele su više slučajeva policijskog zlostavljanja izbjeglica u pograničnim područjima. Dužnosnici granične policije opovrgli su te navode.

Zaštita izbjeglica

Ministarstvo unutarnjih poslova, u suradnji s Crvenim križem i drugim nevladinim udruinama, uključujući Isusovačku službu za izbjeglice, Udrugu baptističkih crkvi,

Hrvatski pravni centar, Centar za mirovne studije i Rehabilitacijski centar za stres i traumu, nastavili su pružati pravno savjetovanje, kao i psihološku i humanitarnu podršku podnositeljima zahtjeva za međunarodnu zaštitu.

Pristup azilu: Zakonom se omogućuje davanje azila ili supsidijarne zaštite, a vlada je uspostavila sustav zaštite za tražitelje azila. Tijekom godine, 170 osoba je vraćeno u zemlju iz drugih država članica EU na temelju Uredbe Dublin III. Prema Planu EU za premještanje, u Hrvatsku je iz Grčke i Italije stiglo 77 tražitelja azila iz Sirije, Jemena i Eritreje. Postoje navodi da službenici granične policije nisu dopustili pristup sustavu azila za izbjeglice pristigle iz Srbije ili Bosne i Hercegovine, iako su državni službenici opovrgli te navode.

Dana 19. prosinca, obitelj šestogodišnje djevojčice, izbjeglice iz Afganistana, podnijela je kaznenu prijavu protiv granične policije nakon što je djevojčicu 21. studenoga usmrtio vlak u Srbiji, u blizini hrvatske granice. Prema riječima njezine majke, granična policija odbila je njezin zahtjev za azilom nakon što su ona i njezina obitelj ušli u Hrvatsku i uputila ih nazad u Srbiju po željezničkim tračnicama, gdje je djevojčica kasnije stradala. Granična policija opovrgla je te informacije i navela da su se s obitelji susreli tek nakon što je djevojčica već stradala u Srbiji.

Sigurna država podrijetla/tranzita: Vlada je vodila popis sigurnih zemalja podrijetla, među kojima su i susjedne države, kao i Albanija, Maroko, Tunis, Alžir i Turska.

Trajna rješenja: Vlada se obvezala primiti 1.583 izbjeglice i tražitelja azila (1.433 u okviru Plana EU za premještanje i 150 u okviru Plana EU za preseljenje). U studenom je Hrvatska primila 40 sirijskih izbjeglica iz Turske, prvi dio od 150 sirijskih izbjeglica koliko se država obvezala primiti u okviru Plana EU za preseljenje.

Dana 19. studenoga vlada je započela obnovu glavnog centra za smještaj izbjeglica u Zagrebu, Hotela Porin, a tijekom tog razdoblja privremeno premjestila tražitelje azila iz Porina u naselja Remetinec i Lanište. Neki stanovnici tih naselja pokrenuli su peticiju, kojom protestiraju protiv te mjere. Nevladina udruga iz Hrvatske *Are You Syrious*, koja pomaže izbjeglicama i migrantima, javno je podržala privremeni premještaj; sljedeći dan nepoznata je osoba bacila betonski blok na kombi u vlasništvu te nevladine udruge.

Vlada je nastavila sudjelovati u petogodišnjem zajedničkom regionalnom programu stambenog zbrinjavanja s vladama Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije za osiguranje trajne integracije odnosno povratka (lokalna integracija ili dobrovoljni povrat) za 73.592

izbjeglice u regiji iz sukoba iz devedesetih, vezanih uz raspad bivše Jugoslavije. Mnogi od tih potencijalnih povratnika posebno su socijalno ranjivi, često starije ili nezaposlene osobe.

Privremena zaštita: U srpnju je vlada odobrila supsidijarnu zaštitu 11 osoba koje nisu ispunjavale uvjete za status izbjeglice.

Osobe bez državljanstva

U lipnju je UNHCR procijenio da je 2.873 osoba bez državljanstva ili s rizikom ostanka bez državljanstva. Mnogi od njih su Romi iz drugih dijelova bivše Jugoslavije, koji su imali problema u dostavljanju dokumentacije potrebne za utvrđivanje državljanstva pri traženju zakonskog prebivališta. Ministarstvo unutarnjih poslova je odgovorno za dodjelu zakonskog prebivališta pojedincima u državi i eventualnog državljanstva.

Odjeljak 3. Sloboda sudjelovanja u političkom procesu

Ustavom i zakonom daje se državljanima mogućnost izbora vlade na slobodnim i regularnim izborima, tajnim glasanjem, na temelju univerzalnog i ravnopravnog prava glasa.

Izbori i političko sudjelovanje

Zadnji izbori: Zadnji parlamentarni izbori na državnoj razini održani su u rujnu 2016. U svibnju su održani lokalni izbori. Prema riječima promatrača, izbori su protekli u pluralističkom okruženju i provedeni su stručno i transparentno.

Sudjelovanje žena i manjina: Nijednim se zakonom ne ograničava sudjelovanje žena i/ili članova manjina u političkim procesima, pa su u njima i sudjelovali. Zastupljenost žena u glavnim političkim strankama, međutim, ostala je na niskoj razini. Zakonom je utvrđena obveza da „podzastupljeni spol“ čini najmanje 40 posto kandidata na popisu kandidata političke stranke, a kršenje se kažnjava novčanom kaznom. Taj zakon primijenjen je prvi put na lokalne izbore u svibnju. Izborna povjerenstvo navelo je da nijedna od glavnih političkih stranaka nije ispunila taj prag. Zakonom je propisana kazna od 20.000 do 50.000 kuna (3.100 \$ do 7.700 \$) po izbornom popisu protiv političkih stranaka koje ne zadovolje prag na trećim redovnim izborima nakon stupanja na snagu, što su trebali biti lokalni izbori u svibnju. Nisu objavljene nikakve novčane kazne određene političkim strankama tijekom godine.

Odjeljak 4. Korupcija i netransparentnost u vladi

Zakonom su utvrđene kazne za korupciju dužnosnika, a pravosuđe je uglavnom primjenjivalo zakonske kazne u slučajevima osude. Međutim, osude za korupciju visokog profila često su poništavane nakon žalbe. Korupcija je ostala problem i značajan broj slučajeva korupcije bio je u tijeku. Državno odvjetništvo nastavilo je kazneno procesuirati predmet korupcije, među kojima su lokalni gradonačelnici, političari i javne osobe.

Korupcija: Ponovno suđenje bivšem premijeru Ivi Sanaderu, nakon što je Vrhovni sud 2015. poništio njegovu presudu na temelju optužnice za korupciju iz 2014. godine, navodeći kao razlog greške u postupku.

U listopadu je Županijski sud u Zagrebu pokrenuo sudski postupak protiv bivšeg HDZ-ova ministra prometa, Božidara Kalmete i više drugih suoptuženika na temelju optužnice za korupciju vezane uz pronevjeru 2,85 milijuna eura (3,42 milijuna \$).

Dana 15. studenoga Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala (USKOK) priveo je sutkinju Trgovačkog suda u Zagrebu, Vesnu Malenicu, zajedno s četiri druge osobe, navodeći korupciju u stečajnom postupku. Prema medijskim izvještajima, Državno sudbeno vijeće ukinulo je Malenici imunitet. Istraga je na kraju godine bila u tijeku.

Dana 11. prosinca, USKOK je optužio člana Sabora, Tomislava Sauchu, za zlouporabu ovlasti i prijevaru tijekom rada na mjestu predstojnika ureda bivšeg premijera Zorana Milanovića. Saucha i njegova tadašnja pomoćnica, Sandra Zeljko, optuženi su za krađu 100.000 \$ državnih sredstava krivotvorenjem putnih naloga. Saucha je opovrgnuo svaku uključenost u navodna kaznena djela.

Financijska objava: Zakon obvezuje javne dužnosnike na objavu podataka o imovini i prihodima, čega su se državni dužnosnici većinom pridržavali. Te su informacije bile dostupne javnosti. Administrativne sankcije za nepridržavanje te obveze su uglavnom novčane kazne.

Odjeljak 5. Stav vlade prema međunarodnim i nevladinim istragama navoda o kršenjima ljudskih prava

Niz domaćih i međunarodnih organizacija za zaštitu ljudskih prava uglavnom je djelovalo bez ograničenja od strane vlade, istražujući i objavljujući svoje nalaze o slučajevima kršenja ljudskih prava.

Državna tijela za zaštitu ljudskih prava: Država ima aktivan Ured pučke pravobraniteljice, koji je istraživao pritužbe na kršenja ljudskih prava, kao i tri zasebne pravobraniteljice za jednakost spolova, osobe s invaliditetom i djecu. Zakonom je pučka pravobraniteljica ovlaštena pokrenuti skraćeni postupak u predmetima kad postoje dostatni dokazi o kršenju ustavnih i zakonskih prava radi ublažavanja dugotrajnih administrativnih i sudskih postupaka. U studenom je ured pučke pravobraniteljice objavio svoj godišnji izvještaj za 2016. godinu, u kojem je izvijestio o otvaranju 5.433 predmeta vezana uz ljudska prava na 50 lokacija tijekom 2016. godine. Većina pritužbi odnosila se na pravosuđe (320), radne i službeničke odnose (294), zdravstveni sustav (218) i policiju (203). Građani su privatno podnijeli gotovo 90 posto pritužbi, dok je ured pučke pravobraniteljice neovisno pokrenuo 87 postupaka.

U srpnju je Povjerenik Vijeća Europe za ljudska prava Nils Muiznieks izrazio zabrinutost da novi Zakon o pučkom pravobranitelju za prava djece prijeti neovisnosti tog ureda, budući da se zakonom dopušta opoziv pravobranitelja za djecu nakon parlamentarnog izglasavanja neslaganja s godišnjim izvještajem tog pučkog pravobranitelja. Pučka pravobraniteljica za djecu Ivana Milas Klarić izjavila je da zakon ugrožava neovisnost njezina ureda i najavila da se neće ponovno natjecati za tu funkciju.

Odjeljak 6. Diskriminacija, socijalno zlostavljanje i trgovina ljudima

Ženska prava

Silovanja i obiteljsko nasilje: Silovanje, uključujući i ono u braku, je kazneno djelo koje podliježe kazni zatvora od jedne do 10 godina. Policija i državno odvjetništvo uglavnom su reagirali na kaznena djela i optužbe vezane uz obiteljsko nasilje i silovanje, ali postoje izolirani navodi da se lokalni policijski odjeli nisu konzistentno pridržavali nacionalnih smjernica o postupanju sa žrtvama spolnog nasilja.

Obiteljsko nasilje podliježe kazni do tri godine zatvora. Nasilje nad ženama, uključujući i nasilje u braku, i dalje je ostalo problem.

Dana 6. listopada premijer Plenković smijenio je požeško-slavonskog župana Alojza Tomaševića s vodeće uloge u njegovoj stranci nakon što ga je policija privela 3. listopada na temelju navoda o obiteljskom nasilju. Plenković je pozvao Tomaševića na ostavku s položaja na koji je izabran ako se protiv njega podnese kaznena prijava.

Spolno uznemiravanje: Zakonom je utvrđena maksimalna zatvorska kazna u trajanju od jedne godine u slučaju presude za spolno uznemiravanje. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova izrazila je zabrinutost da žrtve spolnog uznemiravanja često odustaju od podnošenja službene prijave zbog straha od odmazde.

Prisilna kontrola rasta stanovništva: Nije bilo navoda o prisili na pobačaj, nedobrovoljnoj sterilizaciji ni drugim mjerama prisilne kontrole rasta stanovništva. Procjene smrtnosti pri porodu i učestalosti primjene kontracepcije dostupne su na internetskoj stranici: www.who.int/reproductivehealth/publications/monitoring/maternal-mortality-2015/en/.

Diskriminacija: Žene uživaju isti pravni status i prava kao i muškarci. Zakonom se zahtjeva jednaka plaća za jednak rad. U praksi žene su i dalje doživljavale diskriminaciju pri zapošljavanju i na radu.

Prava djece

Upis činjenice rođenja: Državljanstvo se stječe rođenjem na teritoriju Hrvatske ili ako je barem jedan od roditelja hrvatski državljanin. Nadležna tijela upisala su sve činjenice rođenja u vrijeme rođenja unutar države ili u inozemstvu.

Zlostavljanje djece: Problem je bilo i zlostavljanje djece, uključujući nasilje i spolno zlostavljanje. Država je imala aktivnu pučku pravobraniteljicu za djecu. Policija i tužiteljstvo uglavnom su reagirali istragom takvih slučajeva.

Rano i prisilno zaključenje braka: Zakonska minimalna dob za zaključenje braka je 18 godina; djeca starija od 16 mogu zaključiti brak uz pisanu suglasnost suca. Nevladine udruge navodile su rano i prisilno zaključenje braka kao problem u romskoj zajednici.

Spolno iskorištavanje djece: Zakonom je zabranjeno spolno iskorištavanje djece u komercijalne svrhe i dječja pornografija, a nadležna tijela su provodila taj zakon. Ministarstvo unutarnjih poslova provodilo je istražne programe i surađivalo s međunarodnim partnerima u suzbijanju dječje pornografije. Ministarstvo je vodilo internetsku stranicu pod nazivom *Red Button* na kojoj javnost može prijaviti dječju pornografiju policiji. Minimalna dob za sporazumni spolni odnos je 15 godina.

Međunarodne otmice djece: Hrvatska je potpisnica Haške konvencije o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. godine. Vidjeti Godišnji izvještaj o međunarodnim otmicama djece od strane roditelja (*Annual Report on International Parental Child Abudction*) američkog Ministarstva vanjskih poslova na internetskoj stranici travel.state.gov/content/childabduction/en/legal/compliance/html.

Antisemitizam

Prema Koordinaciji židovskih zajednica u Hrvatskoj, židovska zajednica u Hrvatskoj brojila je između 2.000 i 2.500 članova. Vođe židovske zajednice navodile su dokaze o poricanju holokausta i javno izrazile nezadovoljstvo reagiranjem države na postavljanje spomen-ploče s ustaškim pozdravom iz razdoblja 2. svjetskog rata „Za dom spremni“ koju je skupina branitelja postavila 2016. godine u blizini koncentracijskog logora Jasenovac iz razdoblja 2. svjetskog rata. I predsjednica Grabar-Kitarović i premijer Plenković osudili su postavljanje te ploče u Jasenovcu. U rujnu je vlada premjestila spomen-ploču iz Jasenovca na groblje branitelja u obližnjem gradu Novskoj, ali nije donijela zakonsku odrednicu o upotrebi kontroverznog pozdrava iz razdoblja ustaštva.

U veljači je oko 30 članova političke stranke A-HSP održalo skup tijekom kojeg su članovi stranke nosili zastave s neslužbenim grbom koji se povezuje s fašističkim ustaškim pokretom iz 2. svjetskog rata i zastavu njihove stranke A-HSP sa sloganom „Za dom spremni“. Prema policiji, namjera tih postupaka bila je „potaknuti strah i netoleranciju u društvu“. Policija je tijekom skupa privela vođu A-HSP-a, Dražena Keleminca, zbog ugrožavanja mira.

Dana 23. travnja, premijer Plenković, predsjednik Sabora, posebni izaslanik Ureda Predsjednice i ministri u vladi prisustvovali su godišnjoj službenoj komemoraciji u Jasenovcu. Već drugu godinu zaredom, dvije židovske zajednice koje postoje na državnoj razini bojkotirale su državnu komemoraciju i organizirale vlastitu, navodeći zabrinutost zbog kontroverzne spomen-ploče u blizini Jasenovca, kao i nastojanje nacionalista na veličanju ustaškog režima koji je surađivao s nacistima. Srpske i druge udruge također su održale zasebne komemoracije.

U ožujku je premijer Plenković najavio osnivanje posebnog vijeća pravnih stručnjaka, akademika i povjesničara koji bi vladi trebali dati pravne, institucijske i zakonodavne preporuke o upotrebi simbola totalitarnih režima. Vlada je zatražila vijeće da svoje preporuke donese do ožujka 2018.

Dana 17. listopada Ustavni je sud presudio da je imenovanje ulice u mjestu Slatinski Drenovac po datumu osnivanja (10. travnja) nacističke saveznice Neovisne države Hrvatske (NDH) neustavno. Sud je naveo da se ta odluka može primijeniti na predmete upotrebe drugih ustaških slogana i simbola i da predstavlja pravno mišljenje suda da je karakter NDH suprotan ustavnim vrijednostima.

U kolovozu je pjevač Marko „Thomson“ Perković predvodio proustaške napjeve tijekom koncerta kojim se slavio Dan pobjede i domovinske zahvalnosti u Slunju. Policija je protiv njega podnijela prekršajnu prijavu zbog kršenja javnog mira i reda.

Dana 18. studenoga članovi braniteljske skupine Hrvatskih obrambenih snaga (HOS) marširali su na komemorativnoj smotri u Vukovaru za obilježavanje 26. obljetnice opsade tog grada. Članovi HOS-a nosili su zastave i znakovlje s ustaškim pozdravom iz 2. svjetskog rata „Za dom spremni“.

Trgovina ljudima

Vidjeti *Izveštaj o trgovini ljudima (Trafficking in Persons Report)* američkog Ministarstva vanjskih poslova na internetskoj stranici www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

Osobe s invaliditetom

Zakonom je zabranjena diskriminacija osoba s tjelesnim, senzornim, intelektualnim i mentalnim oštećenjima, ali vlada nije uvijek učinkovito osigurala provedbu tih odredaba. Iako zakon obvezuje na omogućavanje pristupa zgradama za osobe s invaliditetom, vlasnici i upravitelji zgrada nisu se uvijek pridržavali te obveze i nisu objavljene nikakve sankcije.

Djeca s invaliditetom pohađala su sve razine obrazovanja, iako nevladine udruge navode nedostatak propisa kojima se utvrđuje obveza osiguranja jednakog pristupa srednjoškolskom i sveučilišnom obrazovanju za učenike s invaliditetom.

Nacionalne/rasne/etničke manjine

Iako se ustavna zaštita od diskriminacije odnosi na sve manjine, bilo je diskriminacije etničkih Srba i Roma. U izvještaju pučke pravobraniteljice iz studenoga navodi se da je u pritužbama na nejednako postupanje u 2016. godini dominirala diskriminacija etničkih skupina, posebno srpske i romske manjine,

Dana 2. rujna oko 20 članova političke stranke A-HSP demonstriralo je pred sjedištem Srpskog nacionalnog vijeća (SNV) u Zagrebu, protestirajući protiv vladine odluke o premještanju spomen-ploče s natpisom „Za dom spremni“ iz Jasenovca. Vođa A-HSP-a, Dražen Keleminac, spalio je primjerak glasila SNV-a *Novosti*, nazvavši ih protuhrvatskom tiskovinom. Nakon drugog incidenta, u kojem su članovi A-HSP-a spalili *Novosti* (vidi odjeljak 2), policija je podnijela kaznenu prijavu protiv Keleminca zbog „javnog poticanja nasilja i mržnje“.

Vlada je dodijelila sredstva i izradila programe za pomoć u razvoju i integraciji romskih zajednica, ali raširena diskriminacija i društveno isključivanje Roma ostalo je problem. Vlada je podržavala inicijative za obrazovanje Roma, ali romska djeca suočavala su se s preprekama školovanju, uključujući i diskriminaciju u školama.

Djela nasilja, diskriminacije i drugog zlostavljanja na temelju spolne orijentacije i rodnog identiteta

Zakonom je zabranjena diskriminacija na temelju spolne orijentacije i rodnog identiteta. LGBT zajednica navela je, međutim, da je diskriminacija i dalje ostala problem. Vlada je odlučila izmijeniti Nacionalni plan sa suzbijanje diskriminacije za razdoblje 2016.-2020., strateški dokument kojim se utvrđuju prioriteti i ciljevi i usmjeravaju nastojanja vlade na uspostavi opsežnog sustava zaštite od diskriminacije, nakon kritika skupina koje su imale prigovore na aspekte plana usmjerene na probleme LGBT zajednice i jednakosti spolova.

Nevladine udruge za prava LGBT osoba navele su neujednačeno postupanje pravosuđa u predmetima diskriminacije. LGBT aktivisti naveli su da su članovi njihove zajednice imali ograničen pristup pravosuđu, pri čemu su mnogi od njih nerado prijavljivali kršenje njihovih prava zbog zabrinutosti u vezi s neučinkovitim pravosudnim sustavom i straha od daljnje viktimizacije tijekom sudskih postupaka.

Dogodila su se dva značajnija incidenta nasilja nad LGBT osobama. U veljači je neidentificirani napadač bacio suzavac na LGBT zabavi u zagrebačkom noćnom klubu, u kojem je bilo oko 300 osoba. U lipnju, otprilike tjedan dana prije zagrebačke povorke ponosa, brazilski državljanin pretrpio je fizičke ozljede od zaštitara u popularnom zagrebačkom klubu nakon razmjene intimnosti s drugim muškarcem.

Društvena stigma zaraženih HIV-om i oboljelih od AIDS-a

Društvena diskriminacija osoba zaraženih HIV-om i oboljelih od AIDS-a i dalje je problem. Hrvatska udruga za HIV (HUHIV) objavila je da su neki liječnici i stomatolozi odbijali liječiti HIV pozitivne pacijente. HUHIV je naveo kršenja povjerljivosti podataka osoba s dijagnozom HIV-a, neke od kojih su suočene s diskriminacijom, uključujući diskriminaciju prilikom zapošljavanja nakon objave njihova statusa. Bilo je i navoda da su transplantacijski centri odbijali staviti HIV pozitivne pacijente na popise potencijalnih primatelja organa.

Udruga HUHIV je objavila da nedavno primijenjeni Nacionalni plan za suzbijanje HIV-a pomaže u sprječavanju stigmatizacije i diskriminacije osoba s HIV-om/AIDS-om. Uz to, HUHIV je naveo da dijagnoza HIV-a više nije na popisima državno odobrenih bolovanja, čime se štiti privatnost HIV pozitivnih pojedinaca.

Odjeljak 7. Radnička prava

a. Sloboda udruživanja i pravo na kolektivno pregovaranje

Zakonom je utvrđeno pravo radnika na osnivanje sindikata i uključivanje u sindikate po vlastitom izboru, kolektivno pregovaranje i organiziranje zakonitih štrajkova. Vlada je uglavnom poštivala ta prava. Zakonom se zabranjuje diskriminacija sindikata i dopušta sindikatima osporavanje otpuštanja na sudu. Zakonom se zahtijeva vraćanje radnika na posao ako je otkaz uvjetovan sindikalnim djelovanjem.

Postoje neka ograničenja tih prava. Civilnim zaposlenicima u oružanim snagama zabranjen je štrajk i uključivanje u sindikate. Radnici mogu štrajkati samo po završetku ugovora ili u određenim okolnostima navedenima u ugovoru tek nakon što prođu kroz postupak mirenja. Radnici i uprava moraju se suglasiti o miritelju ako spor ode u postupak mirenja. Ako se utvrdi da je štrajk nezakonit, svaki sudionik može dobiti otkaz, a sindikat se može tužiti za naknadu štete.

Zakonom se dopušta vladi jednostrano mijenjanje kolektivnih ugovora u javnom sektoru. Zaposlenici lokalnih ili regionalnih tijela uprave ne smiju kolektivno pregovarati. Fizički radnici i zaposlenici u maloprodaji često su zapošljavani temeljem ugovora na određeno vrijeme, zbog čega im je otežano udruživanje u sindikate, a neki poslodavci su zapošljavali nove radnike na probni rok od tri mjeseca, tijekom kojeg su mogli dobiti otkaz bez objašnjenja. Radnici zaposleni temeljem privremenih ugovora uglavnom nisu

osnivali sindikate niti se uključivali u njih, zbog straha od raskida radnog odnosa po isteku probnog roka.

Vlada i poslodavci uglavnom su poštivali slobodu udruživanja i pravo na kolektivno pregovaranje. Vlada je uglavnom bila učinkovita u provedbi propisa. Kazne od jedne do 15 godina zatvora smatrane su dovoljnim za odvratanje od prekršaja. Sudski postupci dugo su trajali. Neučinkovitost sudskog sustava sprječavala je pokušaje traženja pravnog lijeka u slučaju antisindikalne diskriminacije i kršenja propisa.

b. Zabrana prisilnog ili obveznog rada

Zakonom su zabranjeni svi oblici prisilnog ili obveznog rada. Državno odvjetništvo nije objavio nijedan incident prisilnog rada u 2016. odnosno tijekom prvih šest mjeseci godine.

Vlada je bila djelomično učinkovita u osiguranju provedbe mjerodavnih propisa. Identifikacija žrtava prisilnog rada bila je ograničena, iako su kazne za prisilni rad od jedne do 15 godina zatvora bile dovoljno stroge za odvratanje od kršenja. Stopa osuđivanja prekršitelja propisa o prisilnom radu ostala je, međutim niska i nedovoljna za odvratanje prekršitelja. Vlada je surađivala s više nevladinih udruga na programima podizanja svijesti o tome u javnosti.

Bilo je izoliranih predmeta prisilnog rada u privatnim kućama. Hrvati, Bosanci i Rumunji podvrgavani su prisilnom radu u poljoprivredi. Kod romske djece bio je prisutan rizik od prisilnog rada (vidjeti odjeljak 7.c.).

Vidjeti i Izvještaj o trgovini ljudima (*Trafficking in Persons Report*) američkog Ministarstva vanjskih poslova na internetskoj stranici www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

c. Zabrana dječjeg rada i najniža dob za zapošljavanje

Najniža dob za zapošljavanje djece je 15 godina, kad za većinu djece završava obvezno obrazovanje. Maloljetnici u dobi od 15 do 18 godina, koji nisu završili obvezno obrazovanje, mogu raditi samo ako dobiju ranije odobrenje državnog inspektorata rada i samo ako dijete od rada ne trpi fizički ni psihički. Djeca mlađa od 15 godina mogu raditi isključivo u posebnim okolnostima i uz odobrenje pučke pravobraniteljice za djecu. U 2016. bilo je 245 takvih zahtjeva, od kojih je odobreno 243, obično za filmsko snimanje djece ili rad u kazališnim predstavama. Zakonom je zabranjen prekovremeni rad radnika mlađih od 18 godina, kao i noćni rad i rad u opasnim uvjetima uključujući, ali ne

ograničavajući se na graditeljstvo, rudarstvo i rad s električnom energijom. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, inspektorat rada i pučka pravobraniteljica za djecu odgovorni su za osiguranje provedbe tog propisa i to su činili na odgovarajući način.

Bilo je izoliranih slučajeva kršenja propisa o zabrani dječjeg rada. Inspektori rada identificirali su 38 kršenja, u koje je bilo uključeno 24 maloljetnika. Kršenja su se odnosila na dječji prekovremeni rad odnosno rad nakon određenog vremena i nastupila su uglavnom u ugostiteljstvu, maloprodaji, uslugama, posluživanju hrane i turizmu. Neka djeca su navodno prisiljena na rano zaključenje braka koje bi moglo dovesti do obiteljskog nasilja (vidjeti odjeljak 6, Dječja prava).

d. Diskriminacija u pogledu zapošljavanja ili obavljanja zanimanja

Diskriminacija pri zapošljavanju ili u obavljanju zanimanja nastupala je u pogledu roda, invaliditeta, spolne orijentacije, zaraženosti HIV-om i etničkog podrijetla, posebno kod Roma. Prema pučkoj pravobraniteljici za jednakost spolova, žene su doživljavale diskriminaciju pri zapošljavanju, uključujući plaće i promociju na menadžerske i upravljačke položaje. Žene su općenito u okviru radne snage radile na niže plaćenim položajima. U izvještaju pučke pravobraniteljice za jednakost spolova za 2014. godinu procijenjeno je da su žene zarađivale 10 posto manje od muškaraca. Osim toga, plaće su bile puno niže u zanimanjima koja uglavnom obavljaju žene, dok su muškarci češće imali bolje plaćene menadžerske položaje.

Pučka pravobraniteljica za jednakost spolova izvijestila je da su žene, neovisno o razini obrazovanja, češće od muškaraca gubile radna mjesta. Prema pravobraniteljici, državne inspekcije nisu bile učinkovite u otkrivanju i sankcioniranju kršenja od strane poslodavaca.

Pučka pravobraniteljica za osobe s invaliditetom izvijestila je da je 2016. bila prva godina obilježena povećanim zapošljavanjem osoba s invaliditetom, s povećanjem zapošljavanja od 34 posto od 2014. godine. Pučka pravobraniteljica za osobe s invaliditetom zaključila je da je to povećanje izravni rezultat novog zakonodavstva, usmjerenog na rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, koje sadrži kvote i poticaje za poslodavce. Pučka pravobraniteljica je izvijestila o nedovoljnoj iskorištenosti društvenih i radnih usluga koje pruža to zakonodavstvo, navodeći da u privatnom sektoru nedostaje mehanizama za osiguravanje i praćenje nalaženja razumnih radnih mjesta za zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Udruge za prava LGBT zajednice navele su diskriminaciju i zlostavljanje LGBT zaposlenika na radnom mjestu, posebno u zdravstvenom sektoru. Ni državni ni privatni poslodavci nemaju pravila o zaštiti od diskriminacije na temelju spolne orijentacije ili rodnog identiteta. Prema nevladinoj udruzi *Freedom House*, iako se nacionalnim radnim zakonodavstvom LGBT zaposlenici štite od diskriminacije na radnom mjestu, poslodavci nemaju odgovarajuće politike ni postupke za jamčenje te zaštite. Nevladine udruge navele su da se LGBT osobe suzdržavaju od javnog izražavanja svoje spolne orijentacije ili rodnog identiteta jer su izloženi raskidu radnog odnosa ili profesionalnom nazadovanju.

e. Prihvatljivi uvjeti rada

Državni ured za statistiku objavio je da je minimalna plaća bila nešto iznad službene razine siromaštva. Zakonom se uvjetuje isplata dodatka za prekovremeni rad iznad 40 sati tjedno. Prekovremeni je rad ograničen na 10 sati tjedno i 180 sati godišnje. Zakonom nije riješen obvezni prekovremeni rad. Zakon također daje zaposlenicima pravo na najmanje četiri tjedna plaćenog godišnjeg odmora i sedam slobodnih dana, uz državne blagdane. Zakon obuhvaća i zaštitu žena nakon poroda, dojilja, osoba koje su postale nesposobne za obavljanje poslova na svom radnom mjestu, kao i osoba izloženih riziku od ozljede na radnom mjestu.

Vlada je utvrdila standarde zaštite na radu u skladu s europskim propisima, koji su primjereni za glavne djelatnosti u državi. Odgovornost za utvrđivanje nesigurnih situacija snose stručnjaci za zaštitu na radu, a ne radnik. Radnici mogu napustiti radno mjesto u situacijama koje ugrožavaju njihovo zdravlje odnosno sigurnost bez ugrožavanja svog radnog odnosa, a nadležna tijela su učinkovito štitila zaposlenike u toj situaciji.

Državni je inspektorat osiguravao pridržavanje radnog zakonodavstva inspekcijama na licu mjesta. Prema godišnjem izvještaju državnog inspektorata za 2016. godinu, bilo je 236 inspektora. Inspektorat je u 2016. proveo 35.723 inspekcije radnih mjesta (80 posto više u odnosu na 2015. godinu) i izvijestio o 5.867 kršenja radnog zakonodavstva. Inspektorat je 2.365 tih kršenja uputio na prekršajne sudove za daljnje postupanje, a privremeno zatvorio 292 tvrtke tijekom prvih šest mjeseci godine zbog kršenja radnog zakonodavstva. Inspektorat je utvrdio novčane kazne za kršenja radnih propisa, koje se smatraju dostatnima za odvratanje od budućih kršenja. Među kršenjima bilo je zapošljavanje radnika bez radne dozvole, zaključivanje nezakonitih ugovora o radu, neisplata plaća ili doprinosa, neodobravanje godišnjih odmora, neprijavljivanje radnika na zavod za mirovinsko osiguranje, zapošljavanje radnika koji nisu prijavljeni na zavod za zdravstveno osiguranje i neprijavljivanje prekovremenog rada. Kršenja radnog zakonodavstva koja se ne odnose na sigurnost najčešće su se događala u sektoru ugostiteljstva.

Bilo je navoda o radnicima koji rade na crno bez zaštite radnim zakonodavstvom. Problemi su bili neisplata plaća i kašnjenje s isplatom plaća, kao i neisplata naknada za prekovremeni rad i rad na blagdane. Zakonom je dopušteno zaposlenicima tužiti poslodavca za neisplatu plaća i predviđena je kazna do tri godine zatvora za osuđene poslodavce. Međutim, od zakona su izuzeti poslodavci koji ne isplaćuju plaće zbog ekonomskih poteškoća. Radnici mogu tužiti poslodavce koji zaposlenicima ne izdaju isplatne liste radi zaobilaženja obveznih doprinosa poslodavca u programe mirovinskog i zdravstvenog osiguranja. Tijekom 2016. godine inspektori su identificirali 5.138 osoba kojima poslodavci nisu isplatili minimalnu plaću; ti su poslodavci kažnjeni novčanim kaznama. U istom razdoblju, županijski uredi državnog odvjetništva pokrenuli su 133 kaznena postupka protiv poslodavaca.

Od 35.723 inspekcije u 2016. godini, 8.149 inspekcija odnosilo se na norme sigurnosti na radu, na temelju kojih je izdano 1.997 naloga za provedbu mjera propisanih radnim zakonodavstvom, posebno u sektoru graditeljstva. Inspektori su izdali 267 prekršajna naloga i 738 novčanih kazni u ukupnom iznosu od 7.748.000 kuna (1,23 milijuna \$) za razna kršenja normi sigurnosti.